

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή»

[COM(2013) 216 final]

(2014/C 67/33)

Εισηγήτρια: η κ. **Isabel CAÑO AGUILAR**

Στις 16 Απριλίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή

COM(2013) 216 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη και περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του την 1η Οκτωβρίου 2013.

Κατά την 493η σύνοδο ολομέλειας, της 16ης και 17ης Οκτωβρίου 2013 (συνεδρίαση της 16ης Οκτωβρίου 2013), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 134 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 8 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ στηρίζει τη Στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή που προτείνεται από την Επιτροπή, υπογραμμίζοντας ταυτόχρονα τον επείγοντα και θεμελιώδη χαρακτήρα των πολιτικών άμβλυνσης των επιπτώσεων που ήδη έχουν παρατηρηθεί στην Ευρώπη.

1.2 Κατά την υλοποίηση του νέου σχεδίου προσαρμογής πρέπει να ληφθεί υπόψη πως η αύξηση της θερμοκρασίας στην Ευρώπη και η πιθανότητα επιτάχυνσης των ακραίων φαινομένων ενδέχεται να οδηγήσουν σε μεγαλύτερες ζημιές στα άτομα, στην οικονομία και στο περιβάλλον από ό,τι αρχικά είχε προβλεφθεί.

1.3 Η στρατηγική προσαρμογής πρέπει να περιέχει ειδικά μέτρα για τις αστικές ζώνες - όπου ζούνε τα τρία τέταρτα του ευρωπαϊκού πληθυσμού - και για τις αγροτικές ζώνες που είναι ιδιαίτερα ευπαθείς απέναντι στις κλιματικές διακυμάνσεις.

1.4 Παρά την καθοριστική σημασία της δράσης των κρατών μελών, οφείλουμε να επισημάνουμε την ανεπαρκή πρόοδο σε ορισμένους τομείς από τη δημοσίευση της Λευκής βίβλου το 2009. Η Επιτροπή πρέπει να λάβει υπόψη την ανάγκη να διαδραματίζει ενεργότερο ρόλο, ασκώντας τις αρμοδιότητες που της εκχωρεί η ΣΛΕΕ.

1.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ιδιαίτερα σημαντικό, στο επόμενο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ), το 20 % του συνολικού προϋπολογισμού να διατεθεί για δράσεις που σχετίζονται με το κλίμα. Το ποσό των 192 δισεκατομμυρίων Ευρώ που θα διατεθεί για αυτόν τον σκοπό συνιστά μεγάλη αύξηση.

1.6 Τόσο η νέα στρατηγική προσαρμογής όσο το ΠΔΠ συνεπάγονται σημαντική πρόοδο όσον αφορά την ολοκλήρωση των διαφορετικών πολιτικών και μέσων χρηματοδότησης της Ένωσης.

1.7 Η πρόταση της Επιτροπής πρέπει να παρουσιάζει ευρύτερο χρηματοπιστωτικό πανόραμα, όπου θα συμπεριλαμβάνονται οι απαραίτητες συνεισφορές που θα πρέπει να υλοποιήσουν τα κράτη μέλη, ο επιχειρηματικός τομέας και τα νοικοκυριά.

1.8 Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη που δεν το έχουν πράξει ακόμη να μεριμνήσουν ταχύτατα για τη χάραξη και την αυστηρή εφαρμογή εθνικών στρατηγικών προσαρμογής.

1.9 Με την επιφύλαξη των παρατηρήσεων που παρατίθενται στην παρούσα γνωμοδότηση, η ΕΟΚΕ συμφωνεί σε γενικές γραμμές με τις δράσεις που προτείνει η Επιτροπή.

1.10 Η ΕΟΚΕ συνιστά να εξεταστούν ειδικότερα οι διαρθρωτικές αλλαγές που θα απαιτήσει η στρατηγική προσαρμογής σε συγκεκριμένες πολιτικές και στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών, λαμβανομένου υπόψη, μεταξύ άλλων, του αντικτύπου στην απασχόληση, τη βιομηχανία, τις κατασκευές και την E+A+k.

2. Περιεχόμενο της ανακοίνωσης

2.1 Η Λευκή βίβλος για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή του 2009 ⁽¹⁾ πρότεινε πλαίσιο δράσης σε δύο στάδια, το πρώτο εκ των οποίων (2009-2012) συνίστατο σε στρατηγική προσαρμογής βασισμένη σε 33 μέτρα.

⁽¹⁾ COM(2009) 147 final.

2.2 Η εν λόγω Ανακοίνωση αναφέρεται στο δεύτερο στάδιο, που περιτρέφεται γύρω από τρεις στόχους:

- την ενίσχυση της δράσης των κρατών μελών
- τη λήψη πιο ενημερωμένων αποφάσεων και
- την υλοποίηση δράσεων της ΕΕ για τη μείωση του αντικτύπου της κλιματικής αλλαγής με προώθηση της προσαρμογής σε βασικούς ευπαθείς τομείς.

Βάσει αυτών των στόχων, προτείνονται οκτώ γραμμές δράσης.

2.3 Κατά την Επιτροπή, στο πλαίσιο της επιλογής συνεπών, ευέλικτων και συμμετοχικών προσεγγίσεων θα ήταν πιο οικονομικός ο προγραμματισμός έγκαιρων μέτρων προσαρμογής παρά το τίμημα της απραξίας. Σύμφωνα με διάφορες εκτιμήσεις, βάσει της τρέχουσας τάσης, η κλιματική αλλαγή θα δημιουργήσει, ιδίως όσον αφορά τους μειονεκτικότερους προϋπολογισμούς, σημαντικό οικονομικό κόστος για την ΕΕ εάν δεν υιοθετηθούν ικανά μέτρα ⁽²⁾.

2.4 Τα μέτρα προσαρμογής πρέπει να ληφθούν τόσο σε τοπικό, όσο σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ στηρίζει τη Στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή που προτείνεται από την Επιτροπή και συμμερίζεται την εκτίμηση ότι δεν μπορεί να χρησιμοποιείται η αβεβαιότητα ως δικαιολογία για την απραξία. Ταυτόχρονα, υπογραμμίζει τον επείγοντα και θεμελιώδη χαρακτήρα των πολιτικών άμβλυνσης, δεδομένου ότι τα διαθέσιμα δεδομένα είναι αποκαλυπτικά όσον αφορά τις επιπτώσεις που ήδη έχουν παρατηρηθεί στην Ευρώπη και την προβλεπόμενη επιδείνωση του φαινομένου στο μέλλον.

3.2 Στα μέσα της δεκαετίας του '90 η ΕΕ εγκαινίασε εκστρατεία για τον περιορισμό της παγκόσμιας υπερθέρμανσης σε 2 °C πάνω από τα επίπεδα της βιομηχανικής εποχής, πράγμα που επικυρώθηκε εν τέλει στη Διάσκεψη του Κανκούν (2010). Η επίτευξη αυτού του περιορισμού απαιτεί ουσιαστική μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, ωστόσο η τάση όσον αφορά το ζήτημα βρίσκεται στην αντίθετη κατεύθυνση. Κατά την υλοποίηση του νέου σχεδίου προσαρμογής πρέπει να ληφθεί υπόψη πως η αύξηση της θερμοκρασίας στην Ευρώπη είναι μεγαλύτερη από τη μέση αύξηση στον υπόλοιπο πλανήτη, πράγμα που καθιστά πιθανή την επιτάχυνση των ακραίων φαινομένων, με μεγαλύτερες ζημιές για τα άτομα, την οικονομία και το περιβάλλον από ό,τι είχε εκτιμηθεί αρχικά.

3.3 Η ΕΟΚΕ τονίζει πως στις **αστικές ζώνες** -όπου ζούνε τα τρία τέταρτα του ευρωπαϊκού πληθυσμού- η αντικατάσταση της

φυσικής βλάστησης από κτήρια και κατασκευές κάθε είδους ενισχύει τη βλάβη που προκαλούν συγκεκριμένα φυσικά φαινόμενα. Οι επιπτώσεις του καύσωνα και οι πλημμύρες, μεταξύ άλλων, θα πλήξουν τις οικογένειες -ιδίως τα πιο ευαίσθητα άτομα (παιδιά και ηλικιωμένους)-, την οικονομική ζωή, τον τουρισμό και τις υποδομές, με αρνητικές συνέπειες για την απασχόληση και το επίπεδο ζωής του πληθυσμού. Από την άλλη πλευρά, οι **αγροτικές ζώνες** είναι ιδιαίτερα ευαίσθητες στις διακυμάνσεις του κλίματος λόγω του αντικτύπου τους στη γεωργία, την κτηνοτροφία και τη δασοκομία, με κίνδυνο ερήμωσης και αύξησης της φτώχειας.

3.4 Καθοριστικός παράγων όσον αφορά την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή είναι το ότι οι διακυμάνσεις των κλιματικών δεικτών μεταβάλλονται τόσο χρονικά όσο και σε επίπεδο μικροπεριφέρειας. Πρόκειται πρωτίστως για δείκτες όπως οι θερμοκρασία, οι χιονοπτώσεις, οι άνεμοι και ο βαθμός υγρασίας. Οι πολεοδομικοί και κατασκευαστικοί κανόνες θα πρέπει να προσαρμοστούν σε μελλοντικές μέγιστες και ελάχιστες τιμές. Τα δάση, για παράδειγμα, πρέπει να διαθέτουν ικανή ανθεκτικότητα ώστε να αντέξουν ακόμη και στον ισχυρότερο τυφώνα που θα αντιμετωπίσουν κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους, που συχνά φτάνει τα εκατό χρόνια.

3.5 Αναπόφευκτα, η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή θα επιφέρει κόστος, το οποίο θα έχει το χαρακτήρα άδηλου χρέους, σύμφωνα με τον ορισμό των βασικών αρχών υπολογισμού του δημοσίου χρέους. Εάν δημιουργηθεί επιπλέον έλλειμμα αυτού του είδους στα δημοσιονομικά του κράτους, το άδηλο χρέος παύει να είναι άδηλο. Παρ' όλα αυτά, μπορούν να αποφευχθούν πολυάριθμες ζημιές, π.χ. μέσω μέτρων προστασίας από τις πλημμύρες. Τα αποτελέσματα των επενδύσεων στην προσαρμογή διαφέρουν σημαντικά σε συνάρτηση με την πηγή χρηματοδότησης: ΕΕ, εθνική, επιχειρηματική ή οικογενειακή. Η πρόταση της Επιτροπής αναλύει λεπτομερώς μόνο τις πηγές της Ένωσης. Ωστόσο, θα είναι αναγκαία η προσφυγή σε όλες αυτές τις πηγές, με αποτελεσματικές δομές και κατάλληλο όγκο χρηματοδότησης.

3.6 Μέχρι στιγμής, δεκαπέντε κράτη μέλη της ΕΕ έχουν υιοθετήσει εθνικές στρατηγικές προσαρμογής, ωστόσο μόνο δεκατρία έχουν συγκεκριμένα σχέδια δράσης. Τέσσερα χρόνια μετά τη Λευκή βίβλο και παρά τον επείγοντα χαρακτήρα του ζητήματος, η διαδικασία προσαρμογής, όπως επισημαίνει η Επιτροπή, «... βρίσκεται ακόμα σε πρώιμο στάδιο, με σχετικά λίγα συγκεκριμένα μέτρα στην πράξη». Για αυτόν τον λόγο, η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη που δεν το έχουν πράξει ακόμη να ενεργήσουν με ταχύτητα για τη σύνταξη και την αυστηρή εφαρμογή εθνικών στρατηγικών προσαρμογής.

3.7 Στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ για την προσαρμογή, η Επιτροπή επιτελούσε μέχρι σήμερα εξαιρετικά σημαντικό ρόλο στηρίξης και συντονισμού των αποφάσεων των κρατών μελών, τα οποία έχουν την κύρια ευθύνη της υιοθέτησης αποτελεσματικών και συντονισμένων μέτρων για την πρόληψη των κινδύνων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή. Η δράση των κρατών μελών είναι καθοριστική, ωστόσο πρέπει να υπογραμμίσουμε σχετικά την ανεπαρκή πρόοδο όσον αφορά την προσαρμογή που παρουσιάζεται σε ορισμένους τομείς από τη δημοσίευση της Λευκής βίβλου και μετά. Για αυτό το λόγο, η Επιτροπή πρέπει να λάβει υπόψη την ανάγκη να διαδραματίζει πολύ πιο ενεργό ρόλο, ασκώντας τις αρμοδιότητες που της εκχωρεί η ΣΛΕΕ.

⁽²⁾ Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής, SWD(2013) 132 final.

3.8 Στο προτεινόμενο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ) 2014-2020 ⁽³⁾, η Επιτροπή πρότεινε τη διάθεση τουλάχιστον 20 % του συνολικού προϋπολογισμού σε δράσεις σχετικά με το κλίμα. Η ΕΟΚΕ κρίνει εξαιρετικά σημαντική την υιοθέτηση αυτής της πρότασης από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Στο νέο ΠΔΠ, οι δράσεις σχετικά με το κλίμα φτάνουν συνολικά (για την άμβλυση και την προσαρμογή) περίπου 192 δισεκατομμύρια Ευρώ. Πρόκειται για μεγάλη αύξηση, δεδομένου ότι στο ΠΔΠ 2007-2013 τα μέτρα προσαρμογής δεν έλαβαν παρά 6 δισεκατομμύρια Ευρώ.

3.9 Η ΕΟΚΕ θεωρεί θεμελιώδους σημασίας την ενσωμάτωση των δράσεων για το κλίμα στις διαφορετικές πολιτικές και τα μέσα χρηματοδότησης της Ένωσης (Ταμείο συνοχής, Διαρθρωτικά ταμεία, E+A, ΚΓΠ, ΔΕΔ κλπ.) με οριζόντιο τρόπο. Τόσο η νέα στρατηγική όσο το ΠΔΠ 2014-2020 αποτελούν πρόοδο προς αυτήν την κατεύθυνση.

3.10 Δεδομένου ότι η επιδείνωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και οι πολιτικές της ΕΕ για την άμβλυση και την προσαρμογή συνεπάγονται αύξηση των εργασιών του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (ΕΟΠ), η ΕΟΚΕ συνιστά να εξεταστεί η αύξηση των ανθρώπινων και δημοσιονομικών πόρων του.

3.11 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει πως η στρατηγική προσαρμογής πρέπει να συνυπολογίζει τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην ανθρώπινη υγεία, πτυχή για την οποία ήδη υφίστανται μελέτες (βλ. "Impacts of climate change in human health in Europe - Αντίκτυπος της κλιματικής αλλαγής στην ανθρώπινη υγεία στην Ευρώπη-, PESETA-Human health study", 2009), καθώς και την ανάγκη ικανών υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης σε περίπτωση ακραίων φαινομένων.

4. Ειδικές Παρατηρήσεις

4.1 Δράση 1: Ενθάρρυνση της θέσπισης συνολικών στρατηγικών προσαρμογής από όλα τα κράτη μέλη

4.1.1 Η Επιτροπή αναφέρεται στη δημιουργία, το 2014, πίνακα αποτελεσμάτων ετοιμότητας προσαρμογής. Το 2017, βασιζόμενη στις εκθέσεις που λαμβάνει, όπως προβλέπεται στον κανονισμό περί μηχανισμού παρακολούθησης (σε εξέλιξη), καθώς και στον προαναφερθέντα πίνακα αποτελεσμάτων, θα εκτιμήσει κατά πόσον η δράση των κρατών μελών είναι επαρκής και θα προτείνει, αν κριθεί αναγκαίο, νομικά δεσμευτική πράξη.

4.1.2 Η ΕΟΚΕ στηρίζει τη δυνατότητα εφαρμογής του Άρθρου 192 της ΣΛΕΕ για τη νομοθετική διαδικασία στο πλαίσιο του περιβάλλοντος. Τυχόν ευρωπαϊκή νομοθεσία θα πρέπει να επεξεργάζεται συγκεκριμένα μέτρα, πεδία εφαρμογής, ελεγκτικούς μηχανισμούς και δυναμικές κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης. Ο επείγοντας χαρακτήρας του ζητήματος απαιτεί την επανεξέταση του χρονικού πλαισίου αυτής της απόφασης.

4.2 Δράση 2: Διευκόλυνση της χρηματοδότησης μέσω του LIFE για τη στήριξη της δημιουργίας δυναμικότητας και την επιτάχυνση της δράσης προσαρμογής στην Ευρώπη (2013-2020)

4.2.1 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκφραστεί θετικά όσον αφορά την πρόταση Κανονισμού του LIFE, θεωρώντας θετικό σημείο την αύξηση

του προϋπολογισμού σε 3,2 δισεκατομμύρια Ευρώ για την περίοδο 2014-2020 ⁽⁴⁾. Το υπο-πρόγραμμα Δράση για το κλίμα (904,5 εκατομμύρια Ευρώ, σύμφωνα με την αρχική πρόταση της Επιτροπής) συνίσταται σε τρεις τομείς προτεραιότητας που, θεωρητικά, θα παραμείνουν ως έχουν: άμβλυση της κλιματικής αλλαγής (45 %), προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή (45 %) και ενημέρωση (10 %).

4.2.2 Η Επιτροπή έχει αναγνωρίσει πέντε ευαίσθητους τομείς, μεταξύ των οποίων θα πρέπει να υπάρξει ισότιμη κατανομή των κονδυλίων:

— διασυνοριακή διαχείριση πλημμυρών

— διασυνοριακή διαχείριση παράκτιων περιοχών

— ενσωμάτωση της διάστασης της προσαρμογής στον πολεοδομικό σχεδιασμό

— ορεινές και νησιωτικές περιοχές

— αειφόρος διαχείριση των υδάτων (απερήμωση και των δασικές πυρκαγιές στις επιρρεπείς στην ξηρασία περιοχές).

4.3 Δράση 3: Ένταξη της προσαρμογής στο πλαίσιο του Συμφώνου των Δημάρχων (2013/2014)

4.3.1 Το «Σύμφωνο των Δημάρχων», που θεσπίστηκε με πρωτοβουλία της Επιτροπής, προτίθεται να υπερβεί το στόχο μείωσης των εκπομπών κατά 20 % έως το 2020 που έθεσε η ΕΕ, πράγμα που αναμφίβολα αξίζει πλήρους στήριξης.

4.3.2 Η Επιτροπή επισημαίνει γενικά πως «θα στηρίξει» την προσαρμογή στους δήμους, χωρίς περαιτέρω διευκρινήσεις. Δεδομένου του προαιρετικού χαρακτήρα του Συμφώνου θα ήταν ενδεχομένως σκόπιμο οι υπογράφωντες, με τη στήριξη της Επιτροπής, να ορίσουν ποσοτικοποιημένους στόχους και μηχανισμούς παρακολούθησης των μέτρων που τίθενται σε εφαρμογή όσον αφορά την προσαρμογή. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, η Επιτροπή θα πρέπει να παγιώσει αυτές τις πτυχές προκειμένου να υπάρχει πραγματική πολιτική της ΕΕ για την προσαρμογή στις αστικές ζώνες, επί της οποίας υπάρχουν ήδη εμπειρίες σε ορισμένα κράτη μέλη (για παράδειγμα, ο Δείκτης επιδόσεων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή -NI188- στο Ηνωμένο Βασίλειο).

4.4 Δράση 4: Συμπλήρωση των κενών των γνώσεων

4.4.1 Η Επιτροπή αναφέρει τέσσερις κύριες ελλείψεις, επισημαίνοντας πως θα «συνεργαστεί περαιτέρω» με τα κράτη μέλη και τους ενδιαφερόμενους φορείς για την κάλυψή τους:

— πληροφορίες σχετικά με τις ζημιές και με το κόστος και τα οφέλη της προσαρμογής·

⁽³⁾ COM(2011) 500 final.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 191 της 29.6.2012, σ. 111-116.

— περιφερειακής και τοπικής κλίμακας αναλύσεις και εκτιμήσεις κινδύνων·

— πλαίσια, μοντέλα και εργαλεία για την υποστήριξη της λήψης αποφάσεων και την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των διαφόρων μέτρων προσαρμογής·

— μέσα για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των προσπαθειών προσαρμογής που καταβλήθηκαν στο παρελθόν.

4.4.2 Στα πλαίσια του προγράμματος «Ορίζοντας2020» (περίοδος 2014-2020) διατίθενται στο Κοινό Κέντρο Ερευνών 1 962 εκατομμύρια Ευρώ, στα οποία προστίθενται 656 εκατομμύρια Ευρώ από την Ευρατόμ. Πρόκειται για σημαντική αύξηση (περίπου 17 δισεκατομμυρίων Ευρώ συνολικά) σε σχέση με το 7ο Πρόγραμμα-Πλαίσιο.

4.4.3 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπογραμμίσει πως η έλλειψη συγκριμένων δεδομένων σχετικά με ορισμένες πτυχές δεν μπορεί να χρησιμοποιείται ως δικαιολογία για την απραξία, πολλών δε μάλλον καθώς υφίστανται ήδη πολυάριθμες ενδείξεις για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

4.5 Δράση 5: Περαιτέρω εξέλιξη της πλατφόρμας *Climate-ADAPT* σε ενιαίο κέντρο εξυπηρέτησης (*one-stop shop*) για πληροφορίες σχετικά με την προσαρμογή στην Ευρώπη και ενσωμάτωση (το 2014) των μελλοντικών κλιματικών υπηρεσιών *Copernicus*

4.5.1 Η ΕΟΚΕ στηρίζει την απόφαση συγκέντρωσης στην πλατφόρμα *Climate-Adapt* της συλλογής και διάδοσης πληροφοριών για την κλιματική αλλαγή. Η αλληλεπίδραση της *Climate-Adapt* με τις εθνικές πλατφόρμες θα απαιτήσει πρόσθετη προσπάθεια των κρατών μελών, δεδομένου ότι σήμερα μόλις έξι από αυτά διαθέτουν ολοκληρωμένες πύλες για το ζήτημα. Η πληροφόρηση που προέρχεται από περιφερειακές αρχές και από τον ιδιωτικό τομέα είναι σήμερα ανεπαρκής.

4.5.2 Η ΕΟΚΕ εκτιμά πως οι κλιματικές υπηρεσίες του προγράμματος *Copernicus* (συλλογή πληροφοριών μέσω του ευρωπαϊκού δικτύου δορυφόρων και επίγειων συστημάτων) θα αποβούν καθοριστικής σημασίας για την υιοθέτηση μέτρων. Μαζί με τις παρατηρήσεις άλλων υπηρεσιών -ιδίως της NASA-, η Ευρώπη συνεισφέρει στον παγκόσμιο αγώνα για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

4.6 Δράση 6: Διευκόλυνση της θωράκισης της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ), της πολιτικής για τη συνοχή και της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ) έναντι του κλίματος.

4.6.1.1 **ΚΓΠ:** Παγκοσμίως, η γεωργία ευθύνεται άμεσα ή έμμεσα για το 30 % των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, συνεπώς έχει μεγάλο δυναμικό μείωσης μέσω αποδοτικότερων μεθόδων καλλιέργειας. Σε αντίθεση με άλλους τομείς, οι άμεσες εκπομπές αποτελούν εγγενή συστατικά του τρόπου παραγωγής, και συνεπώς πρέπει να αναγνωριστούν τα ειδικά χαρακτηριστικά τους.

4.6.1.2 Στη γνωμοδότηση με θέμα «Αλλαγή του κλίματος και γεωργία στην Ευρώπη»⁽⁵⁾, η ΕΟΚΕ επίστησε την προσοχή στα σοβαρά προβλήματα που θα προκαλέσει η λειψυδρία στις περιφέρειες του ευρωπαϊκού Νότου και επεσήμανε, μεταξύ άλλων, πως «η γεωργία δεν είναι όμως μόνο θύμα της αλλαγής του κλίματος αλλά συμβάλει και στην εκπομπή αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου». Για αυτό, «καλεί την Επιτροπή να αναλύσει λεπτομερέστερα την σχέση κάθε επιμέρους γεωργικής δραστηριότητας με την αλλαγή του κλίματος, ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα ως προς τις δράσεις που πρέπει να αναπτυχθούν, π.χ. στο πλαίσιο της πολιτικής κοινοτικών ενισχύσεων».

4.6.1.3 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει πως, στην πολιτική συμφωνία επί της ΚΓΠ της 26ης Ιουνίου 2013, την περίοδο 2014-2020 θα επενδυθούν περισσότερα από 100 δισεκατομμύρια Ευρώ για να βοηθήσουν τη γεωργία να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις που θέτει η ποιότητα του εδάφους, το νερό, η βιοποικιλότητα και η κλιματική αλλαγή. Προς τούτο, 30 % των άμεσων πληρωμών θα συνδέεται με την τήρηση γεωργικών πρακτικών που ωφελούν το περιβάλλον, ενώ τουλάχιστον 30 % του προϋπολογισμού των προγραμμάτων για την αγροτική ανάπτυξη θα αφορά την «πράσινη γεωργία».

4.6.1.4 **Συνοχή:** Η αδράνεια ή η καθυστερημένη λήψη μέτρων ενδέχεται να ασκήσει πίεση στη συνοχή της ΕΕ. Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής αναμένεται επίσης να διευρύνουν τις κοινωνικές διαφορές ανά την ΕΕ. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις κοινωνικές ομάδες και τις περιφέρειες που είναι περισσότερο εκτεθειμένες και βρίσκονται ήδη σε μειονεκτική θέση (π.χ. λόγω κακής υγείας, χαμηλού εισοδήματος, ακατάλληλης στέγασης ή έλλειψης κινητικότητας).

4.6.1.5 Για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, η Επιτροπή πρέπει να αποστείλει ισχυρό μήνυμα ότι όλες οι ευρωπαϊκές πολιτικές πρέπει να λειτουργούν σε συνάρτηση με την άμβλυση και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Η προσαρμογή πρέπει να αναφέρεται ξεκάθαρα σε κάθε Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς και στα Επιχειρησιακά προγράμματα. Προς τούτο, η ΕΟΚΕ συνιστά η έγκριση των έργων να συνδέεται με την πλήρωση των περιβαλλοντικών στόχων. Τα έργα με αρνητικό αντίκτυπο όσον αφορά την κλιματική αλλαγή πρέπει να περιοριστούν στο ελάχιστο ή να αποκλειστούν πλήρως. Οι νομοθετικές προτάσεις της Επιτροπής σχετικά με την πολιτική συνοχής, που θα τεθούν σε ισχύ το 2014, αναφέρουν την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, ωστόσο κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ είναι σκόπιμο να ενισχυθεί το επίπεδο των απαιτήσεων.

4.6.1.6 **ΚΑΛΠ:** Η Επιτροπή δεν αναφέρει ειδικά μέτρα στον τομέα. Σύμφωνα με τον FAO, οι πολιτικές προσαρμογής πρέπει να έχουν ως θεμελιώδη στόχο την αειφορία των υδάτινων οικοσυστημάτων από τα οποία εξαρτάται η αλιεία.

4.6.1.7 Ένας από τους τομείς που θα πληγούν σοβαρά από την κλιματική αλλαγή είναι η δασοκομία, που αποτελεί ζωτικής σημασίας φυσικό απόθεμα CO₂. Ισχυροί τυφονοειδείς άνεμοι θα καταστρέψουν τις δασικές ζώνες, πράγμα που καθιστά αναγκαία την έγκαιρη αναδάσωση τους. Ο αριθμός των καταστροφικών δασικών πυρκαγιών θα αυξηθεί σε θερμές και ξηρές περιόδους. Αυτοί οι παράγοντες επηρεάζουν σημαντικά την οικονομία του τομέα και τους διαφορετικούς ρόλους που επιτελεί το έδαφος.

⁽⁵⁾ EE C 27, 3.2.2009, σ. 59.

4.7 Δράση 7: Εξασφάλιση ανθεκτικότερης στην κλιματική αλλαγή υποδομής

4.7.1 Πρόκειται πιθανότατα για τη μεγαλύτερη πρόκληση που θα κληθούν να αντιμετωπίσουν οι δημόσιες αρχές στο πλαίσιο στρατηγικής για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Οι κύριες απειλές για τις υποδομές περιλαμβάνουν ζημιές ή καταστροφές λόγω ακραίων καιρικών φαινομένων, τα οποία θα εντείνει η κλιματική αλλαγή, παράκτιες πλημμύρες στις όχθες των ποταμών και πλημμύρες λόγω της ανόδου της στάθμης των θαλασσών, δυσχέρειες στην παροχή ηλεκτρικής ενέργειας, πόσιμου νερού, καθώς και τις επιπτώσεις της ανόδου της θερμοκρασίας στο λειτουργικό κόστος των επιχειρήσεων. Ορισμένες υποδομές ενδέχεται να μην πληγούν άμεσα, ωστόσο δε θα είναι λειτουργικές εάν δεν είναι δυνατή η φυσική πρόσβαση στις υπηρεσίες (π.χ. οι ΤΠΕ).

4.7.2 Οι δημόσιοι και ιδιωτικοί επενδυτές πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις επιπτώσεις που αναμένονται λόγω της υπερθέρμανσης του πλανήτη στα σχέδια χρηματοδότησης των έργων υποδομών. Ορισμένα έργα θα χρειαστούν επενδυτικές προσπάθειες από τα κράτη μέλη, τα οποία συχνά υπόκεινται σε δημοσιονομικούς περιορισμούς λόγω της οικονομικής κρίσης.

4.7.3 Βασίζομενη στην εντολή αξιολόγησης του αντικτύπου της κλιματικής αλλαγής στους Ευρωπαϊκούς οργανισμούς τυποποίησης (CEN, CENELEC και ETSI), τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και τις επισημονικές οργανώσεις για τη θέσπιση των αναγκαίων αλλαγών στα προγράμματα τυποποίησης των κτηρίων και των δημοσίων έργων. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει σχετικά πως στα πρότυπα τυποποίησης πρέπει να επιβραβεύεται η στιβαρότητα και η αξιοπιστία των υποδομών έναντι των αμιγώς οικονομικών κριτηρίων της απόδοσης για τους επενδυτές. Λαμβανομένου υπόψη ότι στην Ευρώπη υφίστανται παραδείγματα όπου η ευθυγράμμιση του ρου των ποταμών ή η αποξήρανση ελών επιδείνωσαν τις επιπτώσεις των πλημμυρών, θα πρέπει να θεσπιστούν πρότυπα πολεοδομικού ορθολογισμού. Ομοίως, θα μπορούσαν να προταθούν, για παράδειγμα, μέτρα όπως οι πράσινες στέγες και προσόψεις των κτηρίων, όπου αυτό είναι δυνατό.

4.7.4 Η στρατηγική προσαρμογής πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη γήρανση του πληθυσμού, καθώς οι ηλικιωμένοι, και ιδίως οι γηραιότεροι εξ αυτών, είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι τις περιόδους ακραίων επιπέδων θερμοκρασίας και υγρασίας. Για παράδειγμα, πρέπει να εξετασθεί η ιδέα της εγκατάστασης αξιόπιστου κλιματιστικού εξοπλισμού ικανής ισχύος και χαμηλών εκπομπών στις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και στα κέντρα ανοιχτής προστασίας.

4.7.5 Η ΕΟΚΕ έχει στηρίξει σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις (ces1607-2011 και ces492-2012) την εισαγωγή προσέγγισης δύο επιπέδων όσον αφορά τα Διερωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ) και τη δημιουργία ειδικών ευρωπαϊκών διαδρόμων μεταφορών, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα συνεχές δίκτυο μεταφορών για τις σημαντικότερες εμπορευματικές και επιβατικές μεταφορικές ροές. Η ΕΟΚΕ κρίνει το στόχο χρήσιμο και βασισμένο στην ανάγκη καθορισμού προτεραιοτήτων για τη χρήση των περιορισμένων χρηματοδοτικών πόρων. Ωστόσο, η συγκέντρωση των επενδύσεων για υποδομές σε αυτούς τους διαδρόμους θα αυξήσει επίσης την ευαισθησία του συστήματος μεταφορών της ΕΕ σε περίπτωση διακοπών. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη συνυπολογισμού αυτής της πτυχής κατά το σχεδιασμό και τη χρηματοδότηση των επενδύσεων σε διαδρόμους. Εκτός της ανθεκτικότητας των δομικών έργων, αυτό θα σημαίνει επίσης προσχεδιασμένες παρακάμψεις και εναλλακτικές διαδρομές στο πλαίσιο αυτών των ευρωπαϊκών διαδρόμων μεταφορών.

4.8 Δράση 8: Προώθηση ασφαλιστικών προγραμμάτων και άλλων χρηματοπιστωτικών προϊόντων

4.8.1 Η έκθεση για την ασφάλιση ενάντια σε φυσικές καταστροφές στην Ένωση (Κοινό κέντρο ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, (2012), *Natural Catastrophes: Risk Relevance and Insurance Coverage in the EU -Φυσικές καταστροφές: σοβαρότητα του κινδύνου και ασφαλιστική κάλυψη στην ΕΕ-*) αναδεικνύει την ανάγκη καλύτερων στατιστικών δεδομένων. Ωστόσο, βάσει των διαθέσιμων στοιχείων, ο δείκτης διείσδυσης (κάλυψη από ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρίες και κυβερνητικές παρεμβάσεις εκ των προτέρων ή εκ των υστέρων ως ποσοστό του ΑΕγχΠ) είναι, σε γενικές γραμμές, χαμηλός. Για παράδειγμα, όσον αφορά τις πλημμύρες ο δείκτης διείσδυσης δεν είναι ιδιαίτερα υψηλός στην πλειονότητα των κρατών μελών, εκτός των περιπτώσεων όπου η ασφάλιση έναντι πλημμυρών συμπεριλαμβάνεται σε άλλες ασφάλισεις. Αυτά τα ποσοστά είναι επίσης χαμηλά όσον αφορά τον κίνδυνο καταιγίδας ή λειψυδρίας, παρότι η τελευταία μοιάζει να έχει περιορισμένο αντίκτυπο στα κράτη μέλη.

4.8.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την απόφαση της Επιτροπής να παρουσιάσει Πράσινη βίβλο για την ασφάλιση έναντι φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών⁽⁶⁾ με στόχο την ενίσχυση της ασφαλιστικής αγοράς και τη μείωση της υπερβολικής επιβάρυνσης του δημόσιου προϋπολογισμού από κινδύνους, αναφέροντας προς τούτο τα εξής:

- η υιοθέτηση κατάλληλων μέτρων προσαρμογής επιτρέπει τη μείωση του κόστους ασφάλισης,
- μία ικανή ασφαλιστική πολιτική που λαμβάνει υπόψη την κατάσταση των παραγωγών έχει ιδιαίτερη σημασία για το γεωργικό τομέα,
- δεδομένου του μεγέθους των κινδύνων, το Κράτος πρέπει να λειτουργεί πάντοτε ως τελικός ασφαλιστής, ενώ
- απαιτούνται κοινωνικές πολιτικές για την κάλυψη των ευπαθέστερων ατόμων και όσων δε διαθέτουν τους αναγκαίους πόρους για τη σύναψη συμβολαίου ασφάλισης.

5. Η ΕΟΚΕ συνιστά να μελετηθούν ενδελεχώς οι διαρθρωτικές αλλαγές που θα απαιτήσει η προσαρμογή σε συγκεκριμένες πολιτικές και στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών. Παρότι οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής επηρεάζουν πρωτίστως τη γεωργία, τη δασοκομία, την κατασκευή κτηρίων και τις υποδομές, πολλοί άλλοι τομείς της οικονομίας ενδέχεται να χρειαστούν μέτρα προσαρμογής. Ορισμένες πτυχές που θα μπορούσαν να εξεταστούν είναι οι ακόλουθες:

- Η απασχόληση. Δεν υφίστανται μέχρι στιγμής αναλυτικές και λεπτομερείς μελέτες για τον αντίκτυπο των μέτρων προσαρμογής στην επαγγελματική κατάρτιση των εργαζομένων και στην απασχόληση.

⁽⁶⁾ Στρασβούργο, 16.4.2013 COM(2013) 213 final.

- Η βιομηχανία. Λόγω της μεγάλης πολυμορφίας τομέων της βιομηχανίας, η σημασία της κλιματικής αλλαγής ποικίλει. Η προσαρμογή, εφόσον κριθεί αναγκαία, θα χρειαστεί επενδύσεις και σε ορισμένες βιομηχανίες, όπως η σιδηρουργία, η μείωση των εκπομπών συνεπάγεται ήδη σημαντική προσπάθεια από τεχνολογική και χρηματοοικονομική άποψη. Οι επενδύσεις που απαιτούνται πρέπει να ληφθούν υπόψη στις δημοσιονομικές προβλέψεις και στην κατάλληλη ενημέρωση των επενδυτών.
- Οι κατασκευές. Οι οικιστικές κατασκευές και τα έργα υποδομών θα επηρεαστούν σημαντικά από τα μέτρα προσαρμογής και αυτό θα οδηγήσει, εξ όσων προβλέπονται, σε αύξηση του κόστους. Οι «Ευρωκώδικες» δεν έχουν μέχρι στιγμής θεσπίσει προδιαγραφές επ' αυτού, πράγμα το οποίο θα πρέπει αναμφίβολα να δρομολογηθεί (7).
- E+A+κ Η κλιματική αλλαγή έχει ήδη επηρεάσει τη διάθεση των πόρων τις τελευταίες δεκαετίες (το νέο δημοσιονομικό πρόγραμμα της Ένωσης αποτελεί απόδειξη αυτού) και τα ερευνητικά προγράμματα των πανεπιστημίων και των ειδικευμένων κέντρων. Δημιουργήθηκαν νέοι κλάδοι σπουδών και επαγγέλματα. Πρόκειται για τάση που αναμένεται να ενισχυθεί στο μέλλον.

Βρυξέλλες, 16 Οκτωβρίου 2013.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

---

(7) ΕΕ C 198, 10.7.2013, σ. 45–50.